

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
6146-12

meddelad i Stockholm den 11 juni 2014

KLAGANDE

Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden i Örebro kommun
Box 34110
701 35 Örebro

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 9 oktober 2012 i mål nr 6963-12, se bilaga
(här borttagen)

SAKEN

Bistånd enligt socialtjänstlagen

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden i Örebro kommun beslutade den 19 juni 2012 att, såvitt nu är aktuellt, avslå AAs ansökan om ekonomiskt bistånd för juli 2012. Som skäl för beslutet angavs i huvudsak följande. AA saknar

Dok.Id 148561

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Mål nr
6146-12

uppehålls- och arbetstillstånd och ska enligt beslut den 17 juni 1999 av Hovrätten för Övre Norrland utvisas ur landet efter avtjänat fängelsestraff. AA har bristfälligt medverkat till att inkomma med handlingar som styrker hans identitet och han har därför inte kunnat utvisas. Det har inte framkommit några formella hinder för honom att återvända till hemlandet. Genom att aktivt medverka till att anskaffa de resehandlingar som krävs för att beslutet ska kunna verkställas skulle han själv kunna tillgodose sina behov. För att undvika en akut nödsituation beviljades AA bistånd till boende och livsmedel.

AA överklagade beslutet hos Förvaltningsrätten i Karlstad som i dom den 31 augusti 2012 upphävde beslutet i den del det avsåg försörjningsstöd och återförvisade målet för utredning avseende AAs faktiska biståndsbehov. Förvaltningsrätten ansåg att den enskilde inte kan fräntas rätten till bistånd för att han eller hon inte har medverkat till att utvisningsbeslutet kunnat verkställas.

Nämnden överklagade domen hos Kammarrätten i Göteborg som i det nu överklagade avgörandet gjorde samma bedömning som förvaltningsrätten.

YRKANDEN M.M.

Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver underinstansernas domar och fastställer nämndens beslut. Nämnden anför bl.a. följande.

Den sökande har ett eget ansvar för att kunna tillgodose sina behov. Att vägra medverka till att lämna uppgifter ses inte som ett godtagbart skäl för att ansvaret för försörjning helt ska läggas på kommunen utan möjlighet till tidsbegränsning. Genom att återvända till hemlandet skulle AA själv kunna tillgodose

Mål nr
6146-12

sina behov. Han omfattas inte av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. och är därmed inte berättigad till ekonomiskt bistånd med stöd av den lagen. Han har inte rätt att på nytt ansöka om uppehållstillstånd. Han kan inte heller stärka sina möjligheter att försörja sig genom utbildning, praktik eller lönearbete och han omfattas inte av den svenska socialförsäkringen fullt ut. Nämndens möjligheter att på sikt kunna hjälpa honom till självförsörjning är i princip obefintliga.

AA bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. att han medverkat till utredningen om sin utvisning genom att ansöka om pass hos etiopiska myndigheter trots att han betraktar sig som statslös. Han hemställer att hans faktiska biståndsbehov tillgodoses så länge utredningen om utvisning pågår.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

Den fråga Högsta förvaltningsdomstolen har att ta ställning till är om nämnden haft rätt att avslå AAs ansökan om ekonomiskt bistånd på den grunden att han inte medverkat till att anskaffa de resehandlingar som krävs för att beslutet om utvisning av honom ska kunna verkställas.

Den rättsliga regleringen

Enligt 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Enligt tredje stycket ska den enskilde genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Ett syfte med reglerna om rätt till bistånd är att den enskilde på sikt ska bli självförsörjande. I praxis har det godtagits att socialnämnden ställer vissa villkor för rätten till bistånd. Dessa villkor kan sägas ligga i linje med socialnämndens ansvar för socialtjänsten och överensstämmer med socialtjänstens syfte i nu berört hänseende. Därutöver finns i 4 kap. 4–6 §§ socialtjänstlagen uttryckligt lagstöd för vissa villkor som avser deltagande i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

AA har, såvitt nu är aktuellt, ansökt om försörjningsstöd för juli 2012. Han har inte uppehållstillstånd eller arbetstillstånd. Han har tidigare beviljats uppehållstillstånd men ska enligt beslut av Hovrätten för Övre Norrland utvisas efter avtjänat fängelsestraff. AA frigavs i april 2003. Utvisningen har dock inte kunnat verkställas på grund av att han saknat nödvändiga resehandlingar. AA har varit aktuell hos nämnden sedan maj 2003. Han omfattas inte av lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

De förhållanden under vilka AA vistas i Sverige innebär således att nämnden rent faktiskt inte har möjlighet att fullt ut bära sitt ansvar för att uppfylla socialtjänstens mål och syfte, dvs. att hjälpa den biståndssökande att bli självförsörjande m.m. Detta innebär dock inte att nämnden har stöd i socialtjänstlagen för att ställa andra krav på den biståndssökande än sådana som godtagits i praxis eller som följer av 4 kap. 4–6 §§ (jfr HFD 2011 ref. 49). Det nu aktuella villkoret har inte sådant stöd. Med hänsyn till den långa tid som nu gått utan att utvisningsbeslutet har kunnat verkställas föreligger inte heller förutsättningar för nämnden att utge bistånd endast för att täcka AAs akuta behov.

Mål nr
6146-12

Mot denna bakgrund instämmer Högsta förvaltningsdomstolen i kammarrättens och förvaltningsrättens bedömning att det ankommer på nämnden att göra en vidare utredning av AAs faktiska biståndsbehov.

Överklagandet ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Karin Almgren, Eskil Nord, Christer Silfverberg och Thomas Bull.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Petra Jansson.